Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

Studia Iuridica Lublinensia vol. XXVI, 2, 2017
DOI: 10.17951/sil.2017.26.2.187

Marek Kulik
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
marek.kulik@poczta.umcs.lublin.pl

Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2016 r. (II KK 313/15)*

The Commentary on the Supreme Court's Verdict of 31 March 2016 (II KK 313/15)

STRESZCZENIE

Glosa dotyczy kwestii możliwości uznania ciężkiej choroby terminalnej oskarżonego za okoliczność skutkującą koniecznością umorzenia postępowania karnego. Autor podziela pogląd Sądu Najwyższego, że choroba taka nie jest okolicznością tego rodzaju, ale z innych powodów niż wskazane przez Sąd Najwyższy. Opowiada się też przeciwko przyjęciu, że podstawą zawieszenia postępowania mogą być tylko przeszkody faktyczne.

Słowa kluczowe: zawieszenie postępowania; umorzenie; ciężka choroba

1. Przez „inne okoliczności wyłączające ściganie" w ujęciu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. rozumie się przeszkody natury prawnej, wynikające z norm Kodeksu postępowania karnego oraz przepisów innych ustaw lub umów międzynarodowych; wszelkie natomiast stany mające charakter przeszkód faktycznych uniemożliwiających prowadzenie postępowania stanowią podstawę do zawieszenia tego postępowania w oparciu o art. 22 § 1 k.p.k.

2. W pojęciach „choroba psychiczna lub inna ciężka choroba", o których mowa w art. 22 § 1 k.p.k., mieszczą się również najpoważniejsze choroby i stany terminalne związane z końcową fazą życia; wskazane stany chorobowe nie dają podstaw do uznania, że zachodzi „inna okoliczność wyłączająca ściganie" w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.

* Niepublikowane.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

***

Poglądy wypowiedziane w glosowanym postanowieniu w przeważającym zakresie zasługują na aprobatę, jednak nasuwają pewne wątpliwości, co sprawia, że wymagają komentarza. W szczególności pierwsza z wyodrębnionych wyżej tez postanowienia może być uznana za nie w pełni trafną. Jej sformułowanie rodzi bowiem wniosek, że między zakresem zastosowania art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. i art. 22 § 1 k.p.k. istnieje proste, „zerojedynkowe" rozróżnienie, polegające na tym, że przeszkody natury prawnej skutkują koniecznością umorzenia postępowania na podstawie pierwszego z tych przepisów, a przeszkody natury faktycznej – koniecznością jego zawieszenia z powodu przeszkody natury faktycznej.

Rozróżnienie takie jest jednak nadmiernym uproszczeniem. O ile bowiem można bronić poglądu, że pod pojęciem „innej okoliczności wyłączającej ściganie" użytym w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. należy rozumieć okoliczność o charakterze prawnym i że nie wchodzą tu w grę okoliczności faktyczne, o tyle wcale nie jest oczywisty wniosek, że w art. 22 § 1 k.p.k. chodzi wyłącznie o przeszkody natury faktycznej. Rzeczywiście w literaturze i orzecznictwie istnieje pogląd, że zawieszenie postępowania możliwe jest wyłącznie z przyczyn faktycznych[1]. Taki właśnie pogląd jest prezentowany w glosowanym postanowieniu[2]. Jednak istnieją także poglądy, zgodnie z którymi zawieszenie postępowania może nastąpić zarówno z przyczyn faktycznych, jak i prawnych[3].

Prawdą jest, że przyczyny zawieszenia postępowania wprost wymienione w art. 22 § 1 k.p.k. mają charakter faktyczny, lecz przepis ten nie wylicza ich wyczerpująco, a jedynie podaje przykłady[4]. To, że wskazane faktycznie w prze-

[1] Tak: R. Góral, *Zawieszenie postępowania karnego przez sąd*, „Nowe Prawo" 1967, nr 9, s. 1145; L. Schaff, *Proces karny Polski Ludowej*, Warszawa 1953, s. 243–244; postanowienie SN z dnia 19 czerwca 1975 r., II KZ 138/75, OSNKW 1975, nr 8, poz. 112.

[2] Pod tym względem glosowane postanowienie jest dosyć podobne do postanowienia SN z dnia 19 czerwca 1975 r., II KZ 138/75, OSNKW 1975, nr 8, poz. 112, w którym także wyrażono pogląd w pewnej mierze trafny, lecz zbyt kategoryczny. Tezę postanowienia z dnia 19 czerwca 1975 r. B. Janusz-Pohl trafnie oceniła jako tylko połowicznie trafną. Zob. B. Janusz-Pohl, *Immunitety w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2009, s. 225.

[3] Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania karnego*, Warszawa 1994, s. 135; B. Janusz-Pohl, *op. cit.*, s. 225; R. Kmiecik, *Glosa do wyroku z dnia 28 lipca 1986 r. (II KR 187/86)*, „Nowe Prawo" 1988, nr 11–12, s. 425–426; A. Sakowicz, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016, s. 112; K. Witkowska, *Zawieszenie postępowania karnego a rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie*, „Prokuratura i Prawo" 2011, nr 11, s. 48–49.

[4] Postanowienie SN z dnia 13 stycznia 1973 r., II KZ 171/73, OSNKW 73, nr 10, poz. 127; postanowienie SA w Rzeszowie z dnia 3 marca 1992 r., II AKz 12/92, OSA 1993, nr 10, poz. 60; Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania karnego*, s. 39; A. Peczeniuk, *Zawieszenie postępowania przygotowawczego*, „Problemy Praworządności" 1979, nr 3, s. 38; S. Wyciszczak, *O zawieszeniu postępowania przygotowawczego*, „Problemy Praworządności" 1985, nr 10, s. 4; W. Banasiak, *Wpływ*

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

pisie okoliczności mają charakter faktyczny, może rodzić wrażenie, iż wszelkie inne przeszkody, które mogłyby być relewantne na gruncie tego przepisu, muszą mieć charakter faktyczny. Wydaje się wszakże, że przepis nie zawiera takiego ograniczenia. Stanowi on tylko, że w razie długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej postępowanie, w szczególności w razie zaistnienia jednej z przeszkód wyraźnie wymienionych w treści przepisu, ale nie tylko wtedy, postępowanie zawiesza się do czasu ustania przeszkody. Przeszkody wyraźnie wskazane w treści przepisu mają rzeczywiście charakter faktyczny. Nie przesądza to jednak o tym, że wszystkie inne długotrwałe przeszkody, które mogłyby uniemożliwić prowadzenie postępowania, muszą mieć taki charakter. W literaturze trafnie stwierdza się, że prawny charakter mają raczej takie okoliczności, które pociągają za sobą konieczność umorzenia postępowania, ale zauważa się, że przepis art. 22 § 1 k.p.k. nie przesądza o tym, iż podstawę zawieszenia postępowania stanowić mogą tylko przeszkody natury faktycznej[5]. Właśnie ze względu na ów brak ograniczenia w treści art. 22 § 1 k.p.k. należy opowiedzieć się za stanowiskiem, zgodnie z którym zawieszenie postępowania może być podyktowane nie tylko przeszkodami o charakterze faktycznym, ale i prawnym[6]. Nie chodzi o to, czy dana przeszkoda ma charakter prawny czy faktyczny, tylko o to, czy jest ona długotrwała, ale przemijająca, czy może trwała. Przeszkoda długotrwała skutkuje koniecznością zawieszenia postępowania, natomiast przeszkoda trwała je uniemożliwia, przy czym rzeczywiście za trafne można uznać stanowisko, iż na gruncie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. chodzi o przeszkody prawne[7]. Z tego względu pogląd wyrażony w pierwszej z tez glosowanego postanowienia nie może być uznany za całkowicie błędny. Jest on trafny w aspekcie sposobu rozumienia art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Jednak w zakresie wykładni art. 22 § 1 k.p.k. jest on zbyt kategoryczny i przez to tylko częściowo trafny[8]. Raz jeszcze trzeba

---

zawieszenia postępowania karnego na spoczywanie biegu przedawnienia, „Palestra" 1977, nr 12, s. 88; W. Huba, *Kilka uwag na temat praktyki zawieszenia postępowania przygotowawczego*, „Problemy Praworządności" 1973, nr 8, s. 23; M. Kulik, *Przedawnienie karalności i przedawnienie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 2014, s. 437. Por. R. Kmiecik, *„Przeszkody dowodowe" a zawieszenie postępowania karnego*, „Palestra" 1985, nr 2, s. 51; *idem*, *Glosa do wyroku z dnia 28 lipca 1986 r. (II KR 187/86)*, s. 269 i n.; A. Sakowicz, *op. cit.*, s. 112; K. Witkowska, *op. cit.*, s. 47.

[5] W. Sych, *Pokrzywdzony wobec zawieszenia postępowania przygotowawczego*, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 3, s. 76–77.

[6] Tak: W. Banasiak, *op. cit.*, s. 87; R. Kmiecik, *Glosa do uchwały SN z dnia 19 VII 1969 r. (VI KZP 6/69)*, „Nowe Prawo" 1970, nr 3, s. 425–426; Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania karnego*, s. 135; B. Janusz-Pohl, *op. cit.*, s. 225. Tak też, aczkolwiek z pewnym wahaniem, W. Sych, *op. cit.*, s. 76–77.

[7] Por. np. A. Sakowicz, *op. cit.*, s. 102; M. Kurowski, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. 1, Warszawa 2015, s. 134–135.

[8] Inną sprawą jest to, że w pewnych układach procesowych rozróżnienie między okolicznościami prawnymi a faktycznymi nie jest łatwe. Słusznie podkreśla się w doktrynie, że nie istnie-

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

podkreślić, że długotrwałą przeszkodę w postępowaniu stanowić może nie tylko okoliczność faktyczna, lecz także prawna.

Inaczej wypada ocena glosowanego postanowienia w zakresie drugiej z wyodrębnionych tez. Teza ta wydaje się być słuszna, niemniej można nieco uzupełnić argumentację podniesioną na jej uzasadnienie. Sąd Najwyższy odniósł się w niej do zagadnienia oceny choroby oskarżonego powodującej taki jego stan zdrowia, który jest tak poważny, iż w sensie faktycznym nie tyle stanowi długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą postępowanie, co daje podstawy do przekonania, że poprawa umożliwiająca prowadzenie postępowania nigdy nie nastąpi.

Można w takim wypadku argumentować, że w grę wchodzi nie tyle przeszkoda długotrwała, co przeszkoda definitywnie wyłączająca możliwość prowadzenia postępowania. W sensie faktycznym jest to rzeczywiście prawda. W sytuacji, kiedy zdrowie oskarżonego (podejrzanego) jest w takim stanie, że nie ma szans na to, by kiedykolwiek za swego życia mógł wziąć udział w postępowaniu karnym, mamy do czynienia z przypadkiem, kiedy postępowanie w stosunku do niego nie tyle jest w jakiejś dłuższej perspektywie czasowej niemożliwe, co z sytuacją, w której jest całkowicie udaremnione. Rzeczywiście jest to sytuacja podobna do negatywnej przesłanki procesowej. Dlatego w doktrynie istnieją poglądy, zgodnie z którymi jest to jeden z przypadków objętych otwartą klauzulą zawartą w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. – czyli przypadek innej (niż wymienione w art. 17 § 1 pkt 1–10 k.p.k.) okoliczności wyłączającej ściganie[9].

---

je przeszkoda prawna, u której podstaw nie leżałyby jakieś okoliczności o charakterze faktycznym. Zob. R. Kmiecik, *Glosa do uchwały SN z dnia 19 VII 1969 r. (VI KZP 6/69)*, s. 427; K. Zgryzek, A. Ludwiczak, I. Netczuk, *Przedawnienie w prawie karnym – wybrane aspekty karnoprocesowe*, [w:] *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, red. Z. Ćwiąkalski, G. Artymiak, Warszawa 2009. Por. M. Kulik, *op. cit.*, s. 431. Da się jednak z całą pewnością podać przykłady przeszkód prawnych, które skutkują koniecznością zawieszenia postępowania. Jest nim np. przepis art. 105 ust. 3 (w odniesieniu do posłów) i art. 105 ust. 3 w zw. z art. 108 Konstytucji RP (w odniesieniu do senatorów). Postępowanie karne wszczęte wobec osoby przed dniem jej wyboru na posła lub senatora ulega na żądanie Sejmu (w wypadku posła) lub Senatu (w wypadku senatora) zawieszeniu do czasu wygaśnięcia mandatu. Zaistnienie przeszkody, o której mowa, a która ma charakter prawny, na gruncie procesu oznacza konieczność zawieszenia postępowania. Por. Z. Gostyński, *Nowe podstawy zawieszenia postępowania karnego*, [w:] *Nowe prawo karne procesowe. Zagadnienia wybrane. Księga ku czci Profesora Wiesława Daszkiewicza*, red. T. Nowak, Poznań 1999, s. 225–228; K. Grajewski, *Immunitet parlamentarny w prawie polskim*, Warszawa 2001, s. 168–169; S. Iwanicki, *Immunitet parlamentarny jako przyczyna zawieszenia postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo" 1999, nr 10, s. 7; R. Kmiecik, *Przewlekłość postępowania karnego a spoczywanie terminu przedawnienia (art. 104 § 1 k.k.)*, „Państwo i Prawo" 2005, z. 5, s. 37; J. Kudrelek, *Przyczyny zawieszenia postępowania karnego niewymienione expressis verbis w art. 22 kodeksu postępowania karnego*, „Przegląd Policyjny" 2005, nr 1, s. 23 i n.; K. Witkowska, *op. cit.*, s. 48–49; M. Zubik, *Immunitet parlamentarny a zawieszenie postępowania karnego. Uwagi na tle art. 105 ust. 3 Konstytucji*, „Państwo i Prawo" 1998, z. 7, s. 56 i n.

[9] T. Grzegorczyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2014, s. 152–153; M. Kurowski, *op. cit.*, s. 140.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

Podstawowym argumentem na rzecz takiego stanowiska – odmiennego niż wyrażone przez Sąd Najwyższy w glosowanym postanowieniu – mogłaby być okoliczność, że w danym wypadku nie mamy do czynienia z czasowym uniemożliwieniem postępowania, lecz z całkowitym jego wykluczeniem.

Wydaje się wszakże, że pogląd ten można kontestować, uwzględniając dwie okoliczności. Pierwszą jest językowe znaczenie przymiotnika „długotrwały", drugą – brzmienie art. 22 § 1 k.p.k., który wprost stanowi, że długotrwałą przeszkodą, o której jest w nim mowa, jest choroba psychiczna lub inna ciężka choroba.

Analiza pierwszej z tych okoliczności sprowadza się do zbadania, czy przymiotnik „długotrwały" charakteryzuje tylko zjawiska trwające długo, lecz czasowe, a zatem kończące się kiedyś, czy może także (obok nich) zjawiska, o których wiadomo, że nie ulegną zmianie nigdy, tzn. będą trwać wiecznie. Z takim bowiem właśnie zjawiskiem mamy do czynienia w wypadku choroby niedającej nadziei na uzyskanie przez oskarżonego zdolności do udziału w postępowaniu. Tak jak każda choroba, i ta się skończy, lecz końcem tym nie będzie wyzdrowienie, tylko śmierć oskarżonego, co oznacza, że mamy do czynienia z sytuacją, kiedy istniejąca przeszkoda nie zniknie, lecz w pewnym momencie zostanie zastąpiona inną (śmierć oskarżonego).

Interpretacja wprost zgodna z regułami znaczeniowymi języka potocznego, odwołująca się do długotrwałości jako cechy zjawiska trwającego długo[10], wskazuje, że nie ma powodów do stawiania jakichkolwiek dodatkowych wymogów. Cecha długotrwałości dotyczy tak samo zjawisk trwających długo, lecz ograniczonych w czasie, jak zjawisk trwających długo bez możliwości ustąpienia. Znaczy to, że choroba niedająca nadziei na poprawę jest długotrwałą przeszkodą w rozumieniu art. 22 § 1 k.p.k. Wydaje się, że pozostając w zgodzie z regułami znaczeniowymi języka polskiego, nie można ograniczać rozumienia „przeszkody długotrwałej" do „przeszkody długotrwałej, ale czasowej". Słusznie zatem w doktrynie i orzecznictwie zauważa się, że przez długotrwałą przeszkodę należy rozumieć taką, której termin ustania jest albo w ogóle trudny do ustalenia, albo tak odległy, że przekracza dopuszczalne terminy odroczenia rozprawy[11]. Nie chodzi tu wyłącznie o przypadki, kiedy wiadome jest, że przeszkoda, choć długotrwała, kiedyś ustąpi[12], lecz o wszystkie przypadki, kiedy nie można prowadzić postępowa-

[10] „Długotrwały" oznacza po prostu „trwający przez długi czas". Zob. *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 1, Warszawa 1978, s. 401. Podzielając sceptycyzm S. Waltosia (*Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego*, „Palestra" 1970, nr 12, s. 35) odnośnie do wartości, jaką dla sposobu rozumienia długotrwałości wnoszą odniesienia do jego językowego rozumienia, należy podkreślić, że zastrzeżenia te odnoszą się do określenia długości jej trwania, a nie do okoliczności, czy chodzi tu o przeszkodę długotrwałą, ale przemijającą, czy może także o długotrwałą nieprzemijającą.

[11] Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania karnego*, s. 38–39; A. Sakowicz, *op. cit.*, s. 111; K. Witkowska, *op. cit.*, s. 49.

[12] Choć w piśmiennictwie spotyka się także stanowiska, zgodnie z którymi w wypadku zawie-

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

nia, nie zachodzą negatywne przesłanki procesowe, a przeszkodę da się określić jako długotrwałą w rozumieniu wyżej podanym.

Należy wszakże zauważyć, że być może zagadnienie, o którym mowa, da się rozstrzygnąć łatwiej, bez potrzeby rozważania, czy „długotrwały" oznacza „trwający długo, ale czasowo" czy może „trwający długo, zarówno czasowo, jak zawsze". Wszak choroba, o której mowa, nie jest bynajmniej zjawiskiem, które będzie trwać w nieskończoność. Jest to tylko czasowa przeszkoda w prowadzeniu postępowania, przeszkoda, która może być długotrwała (a w każdym razie ma potencjał, by taką być)[13], ale w pewnym momencie zostanie zastąpiona przez negatywną przesłankę procesową w postaci śmierci oskarżonego.

Przy takiej optyce można bronić poglądu, że przeszkoda, o której mowa, nie wyklucza całkowicie postępowania karnego, lecz długotrwale je uniemożliwia do czasu, aż ostatecznie wykluczy je pojawienie się negatywnej przesłanki procesowej, co oznacza, że nie można podzielić poglądów, zgodnie z którymi w omawianym wypadku mamy do czynienia z wykluczeniem postępowania i negatywną przesłanką procesową[14]. Jest to przeszkoda czasowa, o której z góry wiadomo, że w pewnym momencie nieuchronnie zostanie zastąpiona przeszkodą trwałą skutkującą koniecznością umorzenia postępowania. Jednak nie znaczy to, że umorzenie postępowania musi i może nastąpić już[15]. Na tym etapie procesu negatywna przesłanka procesowa jeszcze się nie aktualizuje[16].

Powyższa argumentacja łatwo spotkać się może z zarzutem, że stanowi sofizmat. Jednak nie jest ona argumentacją podstawową. Sąd Najwyższy w ogóle jej nie użył, a glosator używa jej wyłącznie pomocniczo. Uważa bowiem, że z art. 22 § 1 k.p.k. nie wynika, że przeszkoda, o której w nim mowa, musi mieć charakter długotrwały, ale czasowy[17].

---

szenia postępowania w grę wchodzą przeszkody przemijające (por. W. Sych, *op. cit.*, s. 68). Wydaje się jednak, że w grę wchodzą nie tyle przeszkody przemijające, co takie, które po prostu nie stanowią negatywnych przesłanek procesowych.

[13] Termin jej zakończenia wszak może być z wysokim prawdopodobieństwem uznany za trudny do określenia.

[14] T. Grzegorczyk, *op. cit.*, s. 152–153; M. Kurowski, *op. cit.*, s. 140.

[15] W takim układzie mielibyśmy do czynienia z przeszkodą przemijającą, choć długotrwałą.

[16] Stawiając powyższą tezę, należy wszakże zaznaczyć, że zdaniem glosatora art. 22 § 1 k.p.k. nie daje w ogóle podstawy do poglądu, że czym innym jest przeszkoda długotrwała, a czym innym przeszkoda długotrwała w ogóle udaremniająca postępowanie w sprawie. Wydaje się, że w obu wypadkach mamy do czynienia z przeszkodą, która jest – po pierwsze – długotrwała, a po drugie – uniemożliwia postępowanie karne. Ponieważ art. 22 § 1 k.p.k. nie stawia wymogu, by przeszkoda, o której mowa, była czasowa, należy uznać, że w obu wypadkach jest to przeszkoda skutkująca koniecznością zawieszenia postępowania karnego, a nie negatywna przesłanka procesowa.

[17] Nieco mylące może być to, że w wypadku zawieszenia postępowania mamy do czynienia z rozstrzygnięciem czasowym, a nie z trwałym zakończeniem postępowania karnego. Jednak jest to kwestia nie charakteru przeszkody, lecz charakteru rozstrzygnięcia procesowego.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

Drugim zaś argumentem na rzecz słuszności tezy drugiej glosowanego postanowienia jest to, że o ciężkiej chorobie jako o przeszkodzie uniemożliwiającej postępowanie mówi wprost art. 22 § 1 k.p.k. Przepis ten, jak słusznie zauważa SN, nie różnicuje ciężkich chorób na takie, które rokują wyleczenie oraz takie, które go nie rokują. Mowa w nim natomiast po prostu o chorobie psychicznej lub innej ciężkiej chorobie. Przepis przesądza zatem wprost, że choroba psychiczna jest chorobą ciężką, ocenę tego, jaka choroba jest ciężka, pozostawiając interpretatorowi.

Zakres swobody pozostawionej interpretatorowi jest więc znaczny. Nie obejmuje przy tym możliwości wyłączenia z zakresu przeszkód wskazanych w przepisie żadnego przypadku ciężkiej choroby. Wszystkie są objęte jego dyspozycją. Skoro bowiem w przepisie art. 22 § 1 k.p.k. mowa jest o ciężkiej chorobie, bez bliższego dookreślenia, trudno uznać, że niektóre przypadki ciężkich chorób nie należą do desygnatów tego pojęcia. Należą tu wszystkie choroby ciężkie, przy czym z połączenia w treści przepisu choroby ciężkiej z chorobą psychiczną wynika wprost, że ciężka choroba, o której mowa, musi być chorobą somatyczną[18]. Wypadki choroby terminalnej są pod tym kątem łatwe do oceny, gdyż nie ma w ich wypadku najmniejszej wątpliwości, że są to choroby ciężkie. Jeżeli choroba taka uniemożliwia udział w postępowaniu, należy uznać, że jest to przypadek, o którym mowa w art. 22 § 1 k.p.k. Jest tak tym bardziej, jeżeli mieć na uwadze to, co się rzekło wyżej – że choroba terminalna nie wyklucza ostatecznie postępowania, ale czyni to tylko długotrwale, lecz czasowo, a ostatecznie możliwość prowadzenia postępowania wykluczona zostanie przez śmierć oskarżonego.

Należy też zauważyć, że stwierdzenie, iż w wypadku ciężkiej choroby somatycznej, uniemożliwiającej postępowanie, jest inną okolicznością wyłączającą ściganie w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., abstrahuje od faktu, że w tym ostatnim przepisie chodzi o okoliczności prawne. Tymczasem choroba oskarżonego jest okolicznością faktyczną, co zresztą jest lojalnie przyznawane także przez zwolenników uznania tej okoliczności za negatywną przesłankę procesową[19], przy jednoczesnym podkreśleniu faktu, że okoliczności wskazane w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. muszą wynikać z przepisów prawa[20].

W tym miejscu, *last, but not least*, należy podnieść, że przyjęcie poglądu odmiennego niż zawarty w drugiej tezie glosowanego postanowienia, będzie oznaczać możliwość przynajmniej częściowego zastąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt k.p.k. (śmierć oskarżonego) przez przesłankę z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., co nie może być uznane za zgodne z założeniami ustawodawcy.

Z uwagi na powyższe glosowane postanowienie należy uznać co do zasady za słuszne. Jednak teza pierwsza wymaga zgłoszenia pewnych zastrzeżeń, gdyż

[18] S. Waltoś, *op. cit.*, s. 39; Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania karnego*, s. 53–54.
[19] M. Kurowski, *op. cit.*, s. 136.
[20] *Ibidem*, s. 135.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

w obecnej postaci jest zbyt kategoryczna i prowadzi do poglądu idącego zbyt daleko w zakresie podstaw zawieszenia postępowania, zaś argumentacja Sądu Najwyższego w zakresie w pełni trafnej tezy drugiej może i powinna zostać nieco uzupełniona. Wydaje się bowiem, że pogląd wyrażony przez SN jest trafny, lecz nie do końca – z powodów wskazanych w uzasadnieniu. Nie jest tak, że podstawą zawieszenia są zawsze tylko okoliczności faktyczne i to sprawia, że w wypadku, o którym mowa, nie można mówić o okoliczności wyłączającej ściganie w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Prawdą jest, że w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. chodzi tylko o okoliczności prawne. Jednak te ostatnie mogą być niekiedy podstawą zawieszenia postępowania, jeżeli są długotrwałe, a nie stanowią jednocześnie negatywnych przesłanek procesowych. Wybór między zawieszeniem a umorzeniem postępowania nie jest uzależniony od tego, czy mamy do czynienia z przeszkodą przemijającą czy długotrwałą, lecz od tego, czy – po pierwsze – wchodzi w grę długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie, a po drugie – od tego, czy nie zachodzi jedna z negatywnych przesłanek procesowych wymienionych w treści art. 17 § 1 k.p.k. Prawdą jest, że art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. nie zawiera zamkniętego katalogu okoliczności wyłączających ściganie, lecz można o nim z całą pewnością powiedzieć, że obejmuje wyłącznie okoliczności o znaczeniu prawnym. Choroba, nawet terminalna, nie jest okolicznością prawną, lecz faktyczną, co więcej – i w tym zakresie SN ma zupełną rację – art. 22 § 1 k.p.k. nie wyłącza z zakresu desygnatów określenia „ciężka choroba" żadnego jej przypadku.

BIBLIOGRAFIA

Banasiak W., *Wpływ zawieszenia postępowania karnego na spoczywanie biegu przedawnienia*, „Palestra" 1977, nr 12.

Gostyński Z., *Nowe podstawy zawieszenia postępowania karnego*, [w:] *Nowe prawo karne procesowe. Zagadnienia wybrane. Księga ku czci Profesora Wiesława Daszkiewicza*, red. T. Nowak, Poznań 1999.

Gostyński Z., *Zawieszenie postępowania karnego*, Warszawa 1994.

Góral R., *Zawieszenie postępowania karnego przez sąd*, „Nowe Prawo" 1967, nr 9.

Grajewski K., *Immunitet parlamentarny w prawie polskim*, Warszawa 2001.

Grzegorczyk T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2014.

Huba W., *Kilka uwag na temat praktyki zawieszenia postępowania przygotowawczego*, „Problemy Praworządności" 1973, nr 8.

Iwanicki S., *Immunitet parlamentarny jako przyczyna zawieszenia postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo" 1999, nr 10.

Janusz-Pohl B., *Immunitety w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2009.

Kmiecik R., *Glosa do uchwały SN z dnia 19 VII 1969 r. (VI KZP 6/69)*, „Nowe Prawo" 1970, nr 3.

Kmiecik R., *Glosa do wyroku z dnia 28 lipca 1986 r. (II KR 187/86)*, „Nowe Prawo" 1988, nr 11–12.

Kmiecik R., *„Przeszkody dowodowe" a zawieszenie postępowania karnego*, „Palestra" 1985, nr 2.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 20:35:48

Kmiecik R., *Przewlekłość postępowania karnego a spoczywanie terminu przedawnienia (art. 104 § 1 k.k.)*, „Państwo i Prawo" 2005, z. 5.
Kudrelek J., *Przyczyny zawieszenia postępowania karnego niewymienione expressis verbis w art. 22 kodeksu postępowania karnego*, „Przegląd Policyjny" 2005, nr 1.
Kurowski M., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. 1, Warszawa 2015.
Kulik M., *Przedawnienie karalności i przedawnienie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 2014.
Peczeniuk A., *Zawieszenie postępowania przygotowawczego*, „Problemy Praworządności" 1979, nr 3.
Postanowienie SA w Rzeszowie z dnia 3 marca 1992 r., II AKz 12/92, OSA 1993, nr 10, poz. 60.
Postanowienie SN z dnia 13 stycznia 1973 r., II KZ 171/73, OSNKW 73, nr 10, poz. 127.
Postanowienie SN z dnia 19 czerwca 1975 r., II KZ 138/75, OSNKW 1975, nr 8, poz. 112.
Sakowicz A., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016.
Schaff L., *Proces karny Polski Ludowej*, Warszawa 1953.
Słownik języka polskiego, red. M. Szymczak, t. 1, Warszawa 1978.
Sych W., *Pokrzywdzony wobec zawieszenia postępowania przygotowawczego*, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 3.
Waltoś S., *Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego*, „Palestra" 1970, nr 12.
Witkowska K., *Zawieszenie postępowania karnego a rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie*, „Prokuratura i Prawo" 2011, nr 11.
Wyciszczak S., *O zawieszeniu postępowania przygotowawczego*, „Problemy Praworządności" 1985, nr 10.
Zgryzek K., Ludwiczak A., Netczuk I., *Przedawnienie w prawie karnym – wybrane aspekty karnoprocesowe*, [w:] *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, red. Z. Ćwiąkalski, G. Artymiak, Warszawa 2009.
Zubik M., *Immunitet parlamentarny a zawieszenie postępowania karnego. Uwagi na tle art. 105 ust. 3 Konstytucji*, „Państwo i Prawo" 1998, z. 7.

SUMMARY

The commentary concerns the possibility of recognizing the terminal severe illness as a negative prerequisite for criminal proceedings. The author shares the view of the Supreme Court that such a disease is not a circumstance of this nature but for other reasons than indicated by the Supreme Court. He also states that the grounds for suspension of legal proceedings cannot be only real obstacles.

Keywords: suspension of legal proceedings; discontinuance of legal proceedings; serious illness